

Trender i absolut inkomströrlighet i Europa och Nordamerika

Robert Manduca, Maximilian Hell,
Adrian Adermon, Jo Blanden,
Espen Bratberg, Anne C. Gielen,
Hans van Kippersluis, Keun Bok Lee,
Stephen Machin, Martin D. Munk,
Martin Nybom, Yuri Ostrovsky,
Sumaiya Rahman, Outi Sirniö

Trender i absolut inkomströrlighet i Europa och Nordamerika^a

av

Robert Manduca, Maximilian Hell, Adrian Adermon, Jo Blanden, Espen Bratberg, Anne C. Gielen, Hans van Kippersluis, Keun Bok Lee, Stephen Machin, Martin D. Munk, Martin Nybom, Yuri Ostrovsky, Sumaiya Rahman, and Outi Sirnio^b

2020-08-10

Sammanfattning

Den ekonomiska utvecklingen under det senaste århundradet har lett till att levnadsstandarden ökat mellan generationer. Många barn har vuxit upp och uppnått ett betydligt högre ekonomiskt välstånd än vad deras föräldrar gjorde. Detta är ett exempel på absolut social rörlighet, och kan mätas med andelen av en årskull som hade högre inkomst än sina föräldrar vid en given ålder. Kunskapen om utvecklingen av den absoluta rörligheten för dagens vuxna och hur den skiljer sig mellan länder är dock begränsad. I denna rapport belyser vi dessa frågor

---

^a Denna rapport är en populärvetenskaplig sammanfattning av Manduca m.fl. (2020): "Trends in Absolute Income Mobility in North America and Europe", IFAU Working Paper nr. 2020:11.

^b Manduca: Department of Sociology, University of Michigan (email: rmanduca@umich.edu); Hell: Department of Sociology, Stanford University (email: hell@stanford.edu); Adermon: Institute for Evaluation of Labor Market and Education Policy (email: adrian.adermon@ifau.uu.se); Blanden: Department of Economics, University of Surrey (email: j.blanden@surrey.ac.uk); Bratberg: Department of Economics, University of Bergen (email: Espen.Bratberg@uib.no); Gielen: Erasmus School of Economics (email: gielen@ese.eur.nl); van Kippersluis: Erasmus School of Economics (email: hvankippersluis@ese.eur.nl); Lee: Department of Sociology, University of California, Berkeley (email: keunboklee@berkeley.edu); Machin: Department of Economics, London School of Economics (email: S.J.Machin@lse.ac.uk); Munk: The Free University, Copenhagen (email: mdmunk@detfrieuniversitet.dk); Nybom: Institute for Evaluation of Labor Market and Education Policy (email: martin.nybom@ifau.uu.se); Ostrovsky: Statistics Canada (email: yuri.ostrovsky@canada.ca); Rahman: University of Surrey (email: s.rahman@surrey.ac.uk); Sirnio: Department of Sociology, University of Turku (email: outi.sirnio@utu.fi). We are grateful to Raj Chetty and Yonatan Berman for feedback on previous drafts of this paper. An earlier version of this paper was presented at the ISA RC28 2019 Summer Meeting in Princeton, New Jersey.

genom att mäta absolut rörlighet för personer födda 1960–1987 i åtta länder i Europa och Nordamerika, inklusive Sverige. Nivåer och trender i denna rörlighetsandel varierade kraftigt mellan länderna under tidsperioden: i USA och Kanada var andelen som hade högre inkomst än sina föräldrar cirka 50 procent för senare årskullar, medan motsvarande siffra för länder som Norge och Finland var över 70 procent. Sverige ligger nära men något lägre än Norge och Finland. Vidare analyser visar att skillnader i inkomstspridning, framför allt mellan åldersgrupper, är den främsta orsaken till dessa skillnader.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
2	Tidigare forskning.....	5
3	Data och metod.....	6
4	Resultat.....	9
4.1	Trender i absolut inkomströrlighet.....	9
4.2	Vad förklarar skillnader i absolut rörlighet?.....	12
5	Diskussion.....	16
	Referenser.....	18
	Appendix.....	22

1 Inledning

Förhoppningen att levnadsstandarden ökar från en generation till nästa delas av samhällen runtom i världen. I USA har detta mål ofta setts som en viktig del av den ”amerikanska drömmen”. I Sverige sågs det under 1900-talet länge som en självklarhet att barn skulle växa upp och nå ett högre materiellt välstånd än sina föräldrar. Vi har dock begränsad kunskap om hur väl detta mål realiseras bland dagens vuxna, samt hur detta skiljer sig åt mellan länder. För att mäta hur levnadsstandarden förbättras över generationer studerar vi ett intuitivt mått på absolut inkomströrlighet: sannolikheten att barn i vuxen ålder har högre inkomst än vad deras föräldrar hade vid samma ålder. Ny forskning visar att den absoluta rörligheten minskade kraftigt i USA under de senaste 50 åren. Ungefär 90 procent av barn födda 1940 i USA nådde högre inkomster än sina föräldrar, jämfört med endast 50 procent av de födda 1984 (Chetty m.fl. 2017).

USA skiljer sig dock åt från många andra utvecklade länder vad gäller en rad faktorer som kan tänkas påverka den absoluta rörligheten, inklusive dess låga grad av relativ social rörlighet¹ (Corak 2006; Bratberg m.fl. 2017), dess stora inkomstskillnader (Piketty, Saez och Zucman 2017), samt dess relativt blygsamma ambitioner när det gäller allmänt finansierad välfärd (Esping-Andersen 2013). Detta föranleder frågan huruvida andra länder också har sett motsvarande nedgångar i absolut rörlighet, eller om detta är ett fenomen typiskt för USA.

I denna studie visar vi hur den absoluta inkomströrligheten förändrats över tid för ett urval av länder i Nordamerika och Europa: Kanada, Danmark, Finland, Nederländerna, Norge, Sverige, Storbritannien och USA. Vi fokuserar huvudsakligen på absolut rörlighet i termer av andelen barn ur en viss årskull som i vuxen ålder har högre inkomst än deras föräldrar hade vid samma ålder, vilket vi nedan ofta refererar till som ”rörlighetsandelen”. Vi visar att både nivåer och trender i absolut rörlighet skiljer sig markant åt mellan dessa länder för personer födda under 1900-talets andra hälft. USA verkar vara annorlunda men inte helt ensamt när det gäller både dess kraftiga nedgång i den absoluta rörligheten och dess låga nivåer av rörlighet för senare årskullar. Länder som Norge och Finland sticker ut åt andra hållet, med både högre och mer stabila nivåer av absolut rörlighet. Till exempel hade Norge en stabil rörlighetsandel på cirka 75 procent för de födda 1964–1983. Andra länder, som Sverige, Storbritannien och Nederlän-

---

¹ Relativ social rörlighet mäter hur stor betydelse föräldrarnas *relativa* position i inkomstfördelningen har för barnens motsvarande position, men säger inget om absoluta förändringar i levnadsstandard. Ett samhälle där alla barn når dubbelt så hög inkomst som sina föräldrar skulle ha minimal *relativ* rörlighet, eftersom samtliga barn ärver sina föräldrars position i inkomstfördelningen; men det skulle ha maximal *absolut* rörlighet, eftersom alla barn tjänar mer än sina föräldrar.

derna, hade också relativt höga rörlighetsandelar men med mer fluktuationer över tid, vilka till viss del verkar spegla allmänna konjunktursvängningar—i Sverige gjorde till exempel 1990-talskrisen ett tydligt avtryck med sänkt rörlighet för de drabbade årskullarna.

Vi genomför även en analys med syfte att förklara varför den absoluta rörligheten skiljer sig åt mellan länder. Läderskillnaderna kan främst förklaras av skillnader i inkomstspridning och ekonomisk tillväxt. Den relativa rörligheten – dvs hur barns relativa inkomstpositioner samvarierar med deras föräldrars inkomst – har dock en liten effekt på den absoluta rörligheten. Även om de nordiska länderna har en högre nivå av relativ rörlighet än USA, så är den relativa rörligheten i princip ett nollsummespel i absoluta termer: barn som når en högre inkomstposition i vuxen ålder måste kompenseras av att andra barn når lägre positioner, oavsett hur dessa positioner förhåller sig till föräldrarnas inkomst. Den absoluta rörligheten har alltså en betydligt starkare koppling till inkomstskillnader i tvärsnittet än inkomstsambanden mellan barn och föräldrar (Berman 2018; Bukodi, Paskov och Nolan 2019). När det gäller skillnaden i absolut rörlighet mellan USA och de nordiska länderna förklaras den delvis av en sämre allmän inkomstutveckling i USA, men också av att de nordiska länderna är mer effektiva när det gäller att omvandla denna allmänna inkomstillväxt till högre levnadsstandard för breda lager av befolkningen.

2 Tidigare forskning

Merparten av tidigare forskning kring intergenerationell inkomströrlighet har fokuserat på relativ rörlighet—sambandet mellan barns och föräldrars inkomster i vuxen ålder (Jäntti och Jenkins 2015; Torche 2015). En stor forskningslitteratur jämför den relativa rörligheten mellan länder och finner allmänt att rörligheten är förhållandevis hög i de nordiska länderna och Kanada, något lägre i länder som Tyskland och Japan och ännu lägre i länder som Italien, USA och Storbritannien (Jäntti och Jenkins 2015; Smeeding, Erikson och Jäntti 2011; Bratberg m.fl. 2017; Corak 2016).

På senare år har forskare riktat mer intresse mot absolut inkomströrlighet. Detta har sin grund i att absoluta jämförelser svarar på tydligare och mer lättbegripliga frågor (Ravallion 2018; Amiel och Cowell 1999), samt att de har en mindre komplicerad normativ tolkning. En persons rörlighet uppåt i relativa termer sker per definition på bekostnad av någon annans rörlighet nedåt, medan detta inte är fallet för rörlighet i absoluta termer. Olika studier har skattat absoluta rörlighetsnivåer för en handfull länder. Andelen av de i vuxen ålder idag som har högre inkomster än sina föräldrar vid jämförbar ålder har skattats till

ungefär 50 procent i USA (Chetty m.fl. 2017), 53 procent i Kanada (Ostrovsky 2017) och ungefär 70 procent i Tyskland (Bönke, Harnack och Luthen 2019; Stockhausen 2018). Vid en jämförelse av mäns och deras faders individuella inkomster uppskattas motsvarande rörlighetsandel till hela 77 procent i en ny studie av de födda runt 1980 i Sverige (Liss, Korpi och Wennberg 2019). Rörlighetsandelen är på en snarlik nivå när kvinnor jämförs med deras mödrars inkomster, men betydligt lägre (ca 45 procent) när kvinnor jämförs med deras faders inkomster.

Ingen tidigare studie har jämfört denna typ av rörlighet mellan länder med hjälp av heltäckande intergenerationella data, varken register- eller enkätbaserade sådana. Berman (2018) använder dock en indirekt metod för att skatta den absoluta rörligheten baserad på tio olika länders inkomstfördelningar i tvärsnittet. Bermans resultat indikerar att rörligheten uppåt minskade under andra halvan av 1900-talet i samtliga länder. Han visar även att den absoluta rörligheten främst bestäms av inkomstspridningen i tvärsnittet för föräldrar och barn, vilket är i linje med studier av absolut rörlighet i klass (Bukodi, Paskov och Nolan 2019; Torche 2015; Erikson och Goldthorpe 1992). Vi menar att dessa är intressanta och lovande resultat, vilka motiverar en mer heltäckande analys baserad på rikare registerdata med direkta kopplingar mellan föräldrar och barn.

Vi bidrar till denna litteratur med en jämförande analys av hur den absoluta inkomströrligheten utvecklats över tid i åtta olika höginkomstländer baserat på högkvalitativa register- och enkätdata, vilka kräver ett minimum av antaganden för att beräkna rörligheten. Vi försöker även identifiera vad som ger upphov till skillnader i absolut rörlighet mellan länder och noterar särskilt betydelsen av skillnader i inkomstspridning rent allmänt samt även mellan åldersgrupper.

3 Data och metod

Eftersom typen av data, dess format och kvalitet och den tidsperiod data täcker skiljer sig åt mellan länderna i vårt urval så varierar de exakta metoderna vi använder också något från land till land. För detaljerade beskrivningar av respektive lands data samt den metod och de empiriska specifikationer vi använder, se Manduca m.fl. (2020), Appendix 1. De tillvägagångssätt vi använder kan grovt sett delas in i två huvudkategorier. För länder med registerdata som innehåller direkta länkar mellan föräldrar och barn och långa tidsserier av inkomstdata—Kanada, Danmark, Finland, Nederländerna, Norge och Sverige—mäter vi den absoluta rörligheten direkt. Vi mäter hushållsinkomsterna för barn och deras föräldrar när respektive ”generation” är 30 år gammal. Vi justerar för inflation med

hjälp av respektive lands konsumentprisindex och beräknar andelen av barnen vars inkomster var högre än deras föräldrars inkomst.²

För USA och Storbritannien, där intergenerationell registerdata inte är tillgänglig, använder vi den indirekta marginalfördelningsmetoden som introducerades av Chetty m.fl. (2017), och även användes av Berman (2018). Metoden innebär att man först beräknar en så kallad transitionsmatris³ av barns och föräldrars inkomstpositioner för en delmängd av urvalet, alternativt för ett separat datamaterial, där intergenerationella länkar och inkomstuppgifter för barn och föräldrar finns tillgängliga. Tvärsnittsfördelningarna av barns och föräldrars inkomster för ett större antal årskullar kan sedan kombineras med denna matris för att approximera den övergripande absoluta rörligheten. Denna metod visar inte huruvida någon specifik individ nådde en högre inkomst än sina föräldrar, men ger under vissa antaganden en bra uppskattning av den övergripande absoluta rörligheten.⁴

Med båda dessa metoder analyserar vi en huvudspecifikation som jämför barns hushållsinkomster (referensperson samt make/maka/sambo) vid 30 års ålder med föräldrarnas hushållsinkomst vid samma ålder. Vi mäter föräldrarnas ålder med fadern i Norge; hushållets referensperson (fadern om tillgänglig, modern annars) i Danmark, Finland, Nederländerna och Sverige; och föräldern med den högsta egna inkomsten i Kanada, Storbritannien och USA. Då alla barn från en given årskull per definition är födda samma år mäts deras inkomster under samma år, trettio år senare. Men eftersom föräldrarna är olika gamla när deras barn föds så mäts deras inkomster inte alltid under samma kalenderår.

Det faktum att vi mäter inkomster under endast ett år, och inte som ett genomsnitt över flera år, kan leda till ett visst mått av instabilitet i individ- och familjebaserade inkomstmått. Men eftersom absolut rörlighet beräknas genom

---

² Den mest lämpliga metoden för att mäta inflation har debatterats under lång tid (Abraham, Greenlees och Moulton 1998; Boskin m.fl. 1997). Utmaningarna har att göra bland annat med hur man bör ta hänsyn till ändrade konsumtionsmönster till följd av prisförändringar, hur man kvantifierar nyttan av teknologisk utveckling, samt hur man bäst skapar ett allmänt index som fungerar för individer med vitt skilda konsumtionsvanor (Jaravel 2019). Även om ett perfekt prisindex är omöjligt att skapa så behöver stater använda någon typ av prisnivåmått för makroekonomiskt beslutsfattande. Det är dessa mått vi använder här. Det är möjligt att våra resultat kan påverkas om alternativa prisindex skulle användas. Forskare från länder där flera prisindex finns tillgängliga uppmanas att replikera våra resultat med alternativa prisindex. Att göra detta för samtliga våra åtta länder ligger dock utanför denna studies omfång.

³ En transitionsmatris visar sannolikheterna att individer förflyttar sig mellan olika delar av inkomstfördelningen mellan generationer, till exempel andelen av de barn vars föräldrar befann sig i den nedre femtedelen av inkomstfördelningen som själva når den övre femtedelen.

⁴ I Manduca m.fl. (2020) jämför vi denna indirekta metod med vår direkta metod för fem länder (Kanada, Danmark, Finland, Norge och Sverige), och finner att den indirekta metoden i huvudsak ger en rättvisande bild av den absoluta inkomströrligheten, med en avvikelse som aldrig överstiger 1,4 procentenheter.

att jämföra inkomstnivåer och inte genom att skatta korrelationer bör inte detta resultera i några systematiska felskattningar. Dessutom tycks relativa inkomstopositioner huvudsakligen ha stabiliserats vid 30 års ålder (Chetty m.fl. 2014a; Nybom och Stuhler 2017), även om inkomstnivåerna ännu inte nått sin topp. Vi undersöker hur känsliga våra huvudresultat är för vid vilken ålder inkomsten observeras genom att beräkna en alternativ specifikation där inkomsterna mäts vid 40 års i stället för 30 års ålder, och rapporterar resultaten i rapportens bilaga.

Vi gör ingen normalisering av hushållsinkomsten med avseende på familjestorlek i våra huvudanalyser. I bilagan visar vi dock resultat från en alternativ specifikation baserad på normaliserad hushållsinkomst, vilket också illustrerar betydelsen av förändringar i familjestruktur och andelen ensamhushåll. Vi inkluderar också en specifikation som endast jämför söners och fäders individuella inkomster. Då vi för ett flertal länder inte har tillgång till disponibla nettoinkomster för hela tidsperioden baserar vi våra huvudanalyser på hushållets inkomster inklusive (vissa) transfereringar före skatt. Vi presenterar dock även tidstrender i absolut rörlighet baserade på disponibla nettoinkomster för de länder där denna data finns tillgänglig.

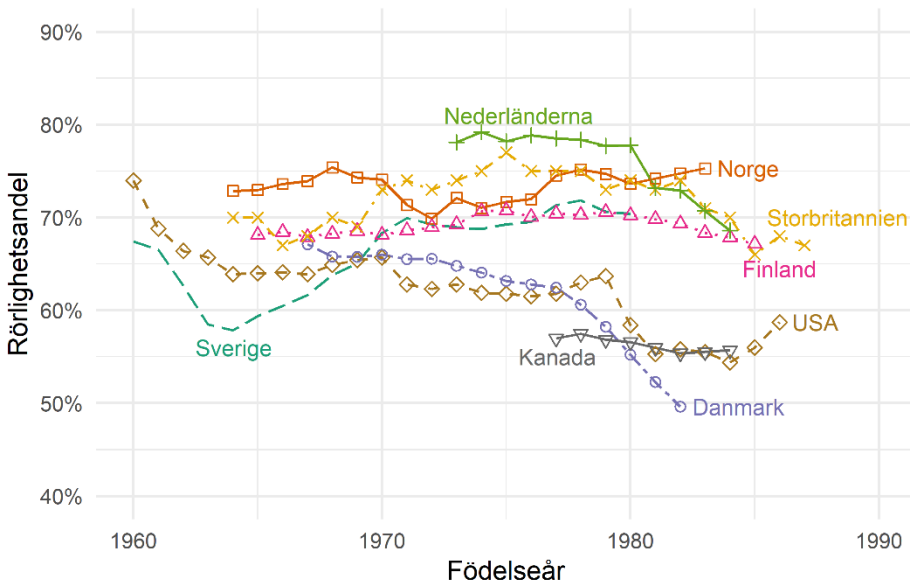
Så långt vi vet innehåller vårt urval i princip alla de länder för vilka högkvalitativa data på historiska inkomstfördelningar och relativ inkomströrlighet finns tillgängliga för ett större antal årskullar. Liknande data finns visserligen för Tyskland, och har där använts för att skatta absolut inkomströrlighet (Bönke, Harnack och Luthen 2019; Stockhausen 2018). Historiska inkomstdata som skulle kunna möjliggöra liknande skattningar för de födda 1970 finns tillgänglig för Japan, men data för att beräkna den relativa rörligheten är bristfällig och förändringar över tid kan inte analyseras. Liknande historiska data över inkomstfördelningar och åldersspecifika fördelningar finns för Frankrike (Garbinti, Goupille-Lebret och Piketty 2018), men intergenerationella länkar saknas. Flera andra länder håller för närvarande på att skapa olika typer av databaser vilka kan komma att kunna användas för denna typ av analyser i framtiden. Dessa inkluderar Australien (Deutscher 2018), Nya Zeeland (Laws, Gemmell och Creedy 2014) och Singapore (Yip 2012). Längden på de tidsserier som skulle behövas för en direkt jämförelse—ungefär 30 år mellan barn och föräldrar för att beräkna rörligheten för en årskull och längre än så för att kunna dokumentera någon form av tidstrend—innebär dock att denna typ av datakällor ännu inte är användbara för den typ av analys vi genomför i denna studie.

4 Resultat

4.1 Trender i absolut inkomströrlighet

Figur 1 visar trender i absolut rörlighet i termer av bruttoinkomster (inkl. transfereringar) för länderna i vårt urval. På grund av databegränsningar kan vi inte visa beräkningar för alla år för alla länder. Serien för USA går tillbaka till årskullen född 1940, medan serierna för de flesta av de europeiska länderna börjar cirka tjugo år senare. Beräkningar för Kanada kan endast göras för de födda 1976–1984 och för Nederländerna för de födda 1973–1984. För att underlätta jämförelser visar vi resultat från och med årskullen född 1960, vilket är den första för vilken vi har skattningar för fler än ett land.

Figur 1 Trender i absolut rörlighet

Not: Linjerna visar andelen barn i varje årskull som hade högre hushållsinkomst än sina föräldrar vid 30 års ålder.

Ett antal slutsatser kan dras utifrån Figur 1. Först och främst ser vi relativt stora skillnader i de åtta olika ländernas rörlighetsandelar under den senare delen av tidsperioden. I de senare årskullarna i Norge hade omkring 75 procent en högre inkomst än sina föräldrar, medan motsvarande siffra för de födda innan 1980 i Nederländerna var nära 80 procent. I Sverige, Finland och Storbritannien var andelarna för de senare årskullarna högre än 65 procent, och således klart högre

än motsvarande nivå i USA. Endast Kanada och Danmark hade en rörlighet på en nivå jämförbar med USA.

Ytterligare ett mönster som framgår av Figur 1 är att ländernas rörlighet utvecklats på olika sätt över tid. USA är inte ensamt om en negativ trend: Danmark, Nederländerna och Storbritannien visar alla på nedgångar i storleksordningen 10 procentenheter eller mer jämfört med respektive lands toppnoteringar. Mycket av denna nedgång sammanfaller dock med inledningen av finanskrisen (inkomsterna för årskullen född 1977 mäts 2007, osv.), medan nedgången i den absoluta rörligheten för USA inleddes mycket tidigare. Andelen ökar faktiskt något för de allra sista årskullarna i USA, vilket möjligen kan kopplas till återhämtningen efter finanskrisen. Även i Sverige kan en vändning nedåt skönjas vid tiden för finanskrisen, även om fallet är mycket mindre än i grannländerna.

Danmark sticker ut i jämförelse med de andra nordiska länderna: efter en brant nedgång under slutet av tidsperioden var andelen med högre inkomst än sina föräldrar endast 50 procent för årskullen född 1982, vilket är lägst av alla länder i vårt urval. Mycket av denna skillnad tycks dock ha att göra med det inkomstmått vi använder i huvudanalysen. Som vi visar i bilagan (Figur A1) är rörlighetsandelen för Danmark över 65 procent för hela tidsperioden, med en nedgång på endast cirka 5 procentenheter från toppen, när vi i stället mäter rörligheten i termer av disponibla nettoinkomster. Disponibel inkomst är ett bättre mått på faktisk levnadsstandard, men finns endast tillgängligt för en delmängd av de länder och den tidsperiod vi studerar. De stora skillnaderna mellan de danska trenderna baserade på brutto- och nettoinkomster indikerar att (förändringar i) graden av omfördelning i skattesystemet är av särskild vikt i det danska fallet. Detta är även i linje med Landersø och Heckman (2017), vilka visar att Danmarks relativa rörlighet i termer av bruttoinkomster är jämförbar med den i USA, men att rörligheten i termer av nettoinkomster är betydligt högre.

För de länder där data på disponibel inkomst finns tillgängliga är rörlighetsandelen ungefär 10 procentenheter högre i Sverige jämfört med om den mäts i bruttoinkomster, medan den är cirka 5 procentenheter högre i USA och Storbritannien och endast 2 procentenheter högre i Kanada. Utvecklingen över tid är dock likartad för dessa länder, oavsett om vi använder brutto- eller nettoinkomster. Dessa resultat indikerar att skattesystemen, oavsett hur transfereringssystemen ser ut, leder till en notabel ökning av rörligheten i Danmark och Sverige, samt ger en viss ökning även i Storbritannien, USA och Kanada.

Utöver skattesystemets roll så genomför vi ett antal alternativa analyser i syfte att lära oss mer om vilka faktorer som driver våra resultat. Dessa visas i sin helhet i rapportens bilaga. Alla analyser är dock inte möjliga att genomföra för alla länder. Vi replikerar först våra huvudanalyser med inkomster observerade vid 40 i

stället för vid 30 års ålder (för både föräldrar och barn). Om åldern då individer realiserar sin fulla inkomspotential senarelagts över tid bör dessa analyser belysa detta. Resultaten visas i Figur A2. I Sverige och Norge är rörlighetsandelen—dvs. andelen med högre inkomst än sina föräldrar—i intervallet 5–10 procentenheter högre när inkomster mäts vid 40 års ålder jämfört med då de mäts vid 30 års ålder för samma årskullar. I USA, Storbritannien och Nederländerna, å andra sidan, är rörligheten marginellt lägre då den mäts vid 40 års ålder. I Danmark och Finland är nivåerna likartade oavsett ålder.

En del av skillnaderna i rörligheten vid 30 och 40 års ålder, framför allt för Sverige och Storbritannien, verkar ha att göra med att olika årskullar påverkas av makroekonomiska chocker vid olika åldrar. I Sverige ser vi till exempel en nedgång i rörligheten mätt vid 40 års ålder för årskullarna födda 1953–1957 som i stora drag motsvarar hur rörligheten mätt vid 30 års ålder utvecklas för årskullarna födda 1963–1966. I båda fallen mäts barnens inkomster i början av 1990-talet, under den kraftiga ekonomiska kris Sverige då gick igenom. Detta illustrerar att konjunktursvängningar, och så kallade tidseffekter mer allmänt, kan ha en stor påverkan på skattningar av absolut rörlighet. Sådana effekter är väntade givet hur centrala inkomstfördelningarna är för absolut rörlighet, men skiljer sig markant från hur det förhåller sig med analyser av relativa rörlighetsnivåer, vilka har visat sig vara relativt stabila över tid (Chetty m.fl. 2014b; Lee och Solon 2009; Brandén och Nybom 2020).

I en andra alternativ analys normaliserar vi inkomsterna med avseende på antalet vuxna i familjen. I praktiken innebär detta att vi delar den totala inkomsten med två för par, medan vi lämnar inkomsten oförändrad för ensamstående. Denna specifikation tar därför hänsyn till möjligheten att hushållsinkomsternas dynamik kan ha sitt ursprung i trender vad gäller familjestruktur snarare än individers inkomstutveckling. Om exempelvis de som tillhör de senare årskullarna lever som singlar i högre grad än tidigare årskullar så skulle deras hushållsinkomster vara lägre endast av anledningen att deras hushåll i genomsnitt består av färre vuxna med inkomster. Som framgår av Figur A3 så är andelen som når högre inkomster än sina föräldrar betydligt högre efter denna typ av normalisering. Rörlighetsandelen är högre för samtliga länder och årskullar för vilka denna analys är möjlig att genomföra, och ligger i storleksordningen 8–17 procentenheter över rörligheten i termer av icke-normaliserade hushållsinkomster. Detta indikerar att förändringar i familjestruktur och antal singelhushåll resulterar i lägre hushållsinkomster för senare årskullar än vad vi skulle ha observerat om familjestrukturen hade sett ut på samma sätt som i föräldragenerationen.

Vidare genomför vi en analys som jämför fäders och söners individuella inkomster i stället för totala hushållsinkomster. Denna jämförelse fokuserar därför

endast på mäns egna inkomsttrender isolerat från direkta effekter på hushålls-inkomsterna via förändringar i familjestruktur samt vad gäller kvinnors arbetskraftsdeltagande och inkomstnivåer. Resultaten visas i Figur A4. I Kanada, Danmark, Norge, Sverige och Storbritannien är rörlighetsnivåerna för söner i relation till deras fäder i stora drag jämförbara med motsvarande nivåer baserade på hushållsinkomster, även om förändringarna över tid delvis skiljer sig åt. Exempelvis är nedgången i rörligheten kopplat till 1990-talskrisen i Sverige och finanskrisen i Storbritannien brantare när vi endast jämför söner och fäder, vilket kan indikera att individbaserade mått på absolut rörlighet är ännu känsligare för konjunktursvängningar än mått baserade på hushållsinkomster. I Nederländerna och USA är söners rörlighet uppåt konsekvent 10–20 procentenheter lägre än den som uppmätts baserat på hushållsinkomster. För Nederländerna har detta troligtvis sin grund i landets massiva ökning i kvinnligt arbetskraftsdeltagande sedan 1970-talet, en ökning som betraktas som den klart största inom OECD (Olivetti och Petrongolo 2017). För USA skulle dessa resultat kunna förklaras av en relativt betydande nedgång i mäns arbetskraftsdeltagande under tidsperioden (Krause och Sawhill 2017) och/eller den betydande minskningen av könslönegapet i landet (Blau och Kahn 2017).

Sammanfattningsvis bekräftar dessa alternativa analyser i stora drag våra huvudresultat i termer av olika länders relativa positioner och förändringar över tid. Samtidigt blottlägger variationen mellan de olika analyserna viktiga skillnader länder emellan i termer av ekonomisk politik, ålders- och könsskillnader. Analyserna av disponibel inkomst illustrerar skattesystemets relativt stora betydelse för den absoluta rörligheten i Danmark och Sverige jämfört med Kanada, USA och Storbritannien. Resultaten baserade på inkomster vid senare ålder indikerar att generationsskillnader i inkomsternas utveckling med åldern verkar vara av störst betydelse i Norge och Sverige, medan analyserna av söners och fäders individuella inkomster indikerar att kvinnors inkomstutveckling är en viktig komponent bakom resultaten för Nederländerna och USA.

4.2 Vad förklarar skillnader i absolut rörlighet?

Varför har länder som Norge och Finland behållit höga nivåer av absolut rörlighet över årtionden, medan länder så olika som Danmark (i termer av bruttoinkomster), Kanada och USA har sett betydligt lägre nivåer? För att besvara denna fråga genomför vi en rad kontrafaktiska analyser av skillnaderna mellan hög- och lågrörlighetsländer. Vi jämför Kanada, Danmark och USA, som hade de lägsta nivåerna, med Norge, som hade den högsta rörlighetsandelen i vårt urval av länder.

Baserat på marginalfördelningsmetoden kan den absoluta rörligheten för en given årskull i ett givet land beskrivas med hjälp av fyra komponenter: transitionsmatrisen (dvs den relativa rörligheten); kvoten mellan barn- och föräldragenerationernas genomsnittsinkomster (dvs den genomsnittliga inkomstillväxten); och inkomstfördelningarna (dvs inkomstojämlikheten i tvärsnittet) i barn- respektive föräldragenerationen (Liss, Korpi och Wennberg 2019; Van Kerm 2004).

För att kvantifiera dessa komponenters betydelse för skillnaderna i rörlighet mellan länder genomför vi simuleringar där var och en av dessa komponenter för lågrörlighetsländerna byts ut mot motsvarande komponent för Norge – exempelvis kan vi på detta vis ta reda på hur den absoluta rörligheten i USA *skulle ha sett ut* om landets ekonomi hade växt i samma takt som den norska ekonomin, om landets inkomstskillnader motsvarade de norska, osv. Vi fokuserar på den yngsta årskullen, dvs. de födda 1983. Vidare kan vi även dela upp kvoten mellan barn- och föräldragenerationernas genomsnittsinkomster i två olika komponenter:

- (i) den övergripande BNP-tillväxten per capita åren 1983–2013; och
- (ii) kvoten mellan tillväxten i genomsnittsinkomst mellan föräldra- och barngenerationen i våra data och den övergripande BNP-tillväxten. Vi använder information om BNP per capita i fasta priser från Världsbankens nationalräkenskapsdata (World Bank 2019).⁵

I Figur 2 visar vi resultaten från dessa simuleringar. Staplarna visar hur stor andel av den totala skillnaden i absolut rörlighet mellan Norge och respektive land som försvinner när vi ersätter olika aspekter av landets inkomstutveckling med motsvarande mått för Norge.

Vi börjar med att beakta skillnader i relativ rörlighet i termer av transitionsmatrisen. Det är välbelagt att den relativa inkomströrligheten mellan generationer är betydligt högre i de nordiska länderna än i USA (Corak 2006; Smeeding, Erikson och Jäntti 2011; Bratberg m.fl. 2017). I våra data är exempelvis sannolikheten att barn hamnar i en liknande position i inkomstfördelningen som sina föräldrar omkring en fjärdedel högre i USA än i Norge.

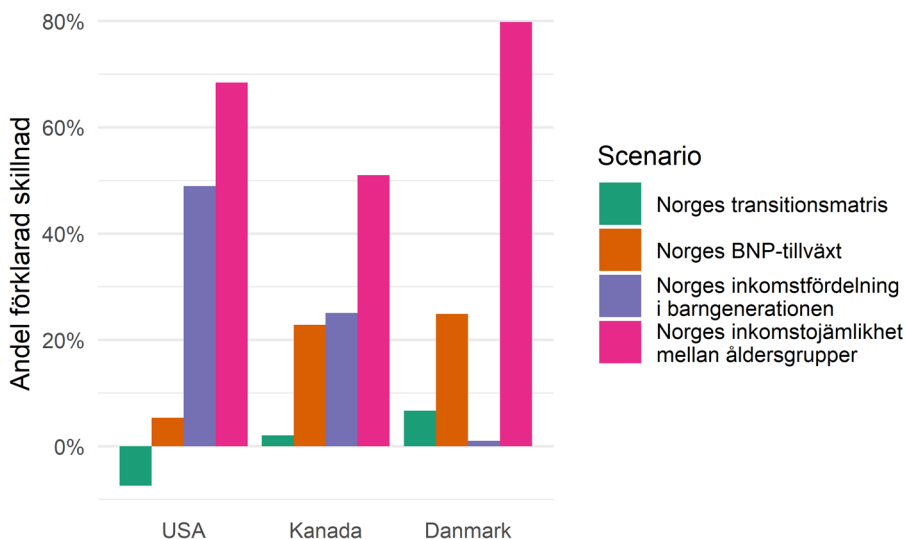
För att bedöma huruvida den relativa rörligheten är en viktig förklaring till skillnader i absolut rörlighet mellan länder genomför vi simuleringar i vilka vi ersätter transitionsmatriserna för USA, Kanada och Danmark med den för Norge,

---

⁵ I Manduca m.fl. (2020), Appendix 4, visar vi att substitution av alla dessa fem komponenter—transitionsmatrisen, BNP-tillväxten, inkomstillväxten i våra data relativt BNP-tillväxten, ojämlikheten i föräldragenerationen och ojämlikheten i barngenerationen—till fullo förklarar skillnaden i absolut rörlighet mellan samtliga, möjliga par av länder.

dvs vi antar att alla länder har haft samma relativa rörlighet som Norge. Som framgår av den första kolumnen i Figur 2 påverkar detta den absoluta rörligheten ytterst lite. Detta är helt förväntat för Kanada och Danmark, vars relativa rörlighet är jämförbar med den i Norge. Men inte heller för USA tycks detta spela någon större roll—i själva verket visar det sig att om USA skulle ha haft Norges högre relativa rörlighet så skulle den absoluta rörligheten varit marginellt lägre, vilket är i linje med resultatet att absolut och relativ rörlighet samvarierar negativt om andra variabler hålls konstanta (Berman 2018).

Figur 2 Kontrafaktiska dekomponeringar

Not: Varje stapel visar andelen av den totala skillnaden i absolut rörlighet mellan Norge och respektive land som försvinner när olika aspekter av landets inkomstutveckling ersätts med motsvarande mått för Norge.

Om skillnader i relativ rörlighet inte bidrar till att förklara skillnader i absolut rörlighet måste variationen länder emellan vara kopplad inkomsternas marginalfördelningar—dvs, inkomstjämligheten i respektive generation. De resterande staplarna i Figur 2 undersöker tre olika aspekter av barngenerationens inkomstfördelning. Den andra stapeln visar ett scenario där respektive land ges Norges BNP-tillväxt 1983–2013. Norges BNP per capita (i reala termer) växte med i genomsnitt 1,86 procent per år under denna period, jämfört med 1,80 procent i USA, 1,50 procent i Kanada och 1,49 procent i Danmark. Simuleringen innebär att vi multiplicerar samtliga barns inkomster i Norge, Kanada och USA med kvo-

ten mellan den norska och landets egna övergripande BNP-tillväxt 1983–2013. Vi visar således vad som hade skett om BNP hade växt snabbare under barnens uppväxt, men med exakt samma fördelning som i verkligheten. Som framgår av figuren skulle en norsk BNP-tillväxt inte göra någon stor skillnad för den absoluta rörligheten i USA, men däremot minska gapet gentemot Norges rörlighet med cirka en fjärdedel för Kanada och Danmark.

Den tredje stapeln visar på ett scenario där den övergripande ekonomiska tillväxten hålls oförändrad men inkomstfördelningen för 30-åriga barn i respektive land ersätts med den norska motsvarigheten. Simuleringen görs genom att vi tar kvoterna mellan inkomsten vid varje percentil av fördelningen och den genomsnittliga inkomsten för Norge och multiplicerar dessa med genomsnittsinkomsten i respektive land. Likt ovan varierar betydelsen av denna ”ojämlikhet inom årskullar” för den absoluta rörligheten mycket mellan de tre länderna vi analyserar. Simuleringen sluter nästan hälften av den norsk-amerikanska skillnaden i rörlighet, medan den norsk-danska skillnaden endast minskas med en procent.

Den sista stapeln fokuserar i stället på ”ojämlikhet mellan årskullar”. Här applicerar vi den norska kvoten mellan tillväxten i genomsnittsinkomst mellan föräldra- och barngenerationen i våra data och den övergripande BNP-tillväxten. Vi tolkar detta främst som ett mått på förändringar i ojämlikhet mellan åldersgrupper, då det fångar hur 30-åringars genomsnittsinkomster förhåller sig till övergripande BNP över tid.⁶

För alla tre lågrörlighetsländerna är ojämlikheten mellan årskullar den komponent som förklarar den största andelen av skillnaden i rörlighet gentemot Norge. För Danmark förklarar denna komponent hela 80 procent av skillnaden. Den viktigaste förklaringsfaktorn relaterar således till ökande ojämlikhet mellan årskullar: genomsnittsinkomsten för 30-åringar lyckades i högre utsträckning följa utvecklingen i den aggregerade ekonomin i hög- än i lågrörlighetsländer. De födda 1983 i USA hade till exempel en tillväxt i genomsnittsinkomst relativt sina föräldrar som endast motsvarade 71 procent av den övergripande BNP-tillväxten i landet under samma tidsperiod, medan motsvarande siffra för Norge var 95 procent. För USA förklaras den resterande delen av skillnaden i rörlighet gentemot Norge av ojämlikhet inom årskullar: andelen av 30-åringarnas totala inkomster som tjänas av de med högst inkomster är betydligt högre i USA än i Norge. För Danmark förklaras den resterande skillnaden av låg övergripande

---

⁶ Detta kan till viss del även ses som en restpost, som fångar upp förändringar i andelen av BNP som våra data mäter. Detta mätfel skulle till exempel kunna drivas av en minskad svarsfrekvens i enkätdata (för de länder där detta är aktuellt) eller av förändringar i de totala inkomsternas sammansättning vilka i sin tur påverkar andelen av BNP som fångas av de inkomstskatteregister data grundar sig på.

BNP-tillväxt, medan det återstående gapet för Kanada både beror på lägre BNP-tillväxt och ojämlikhet inom årskullar.⁷

5 Diskussion

I denna studie har vi presenterat direkta skattningar av den absoluta inkomströrligheten för ett urval av länder i Nordamerika och Europa. Rörlighetsandelen—dvs andelen barn som har högre inkomst än sina föräldrar vid jämförbar ålder—varierar stort mellan länder, både i termer av nivå och förändring över tid. Den amerikanska utvecklingen med en förhållandevis brant nedgång i rörlighetsandelen under de senaste årtiondena är inte en universell trend. Vissa länder, med Norge och Finland som främsta exempel, har haft hög och stabil absolut rörlighet över en tjugoförårsperiod. Andra länder, såsom Danmark, Nederländerna och Storbritannien, hade inledningsvis högre rörlighet än USA, men upplevde sedan nedgångar av varierande storlek för de årskullar som påverkades som mest av finanskrisen. Den svenska utvecklingen påminner om den i Norge och Finland, med relativt höga nivåer av rörlighet. Utveckling har dock varit något mindre stabil över tid, vilket troligtvis har sin främsta förklaring i konjunkturer effekter relaterade till den ekonomiska krisen under 1990-talet.

I olika simuleringsövningar visar vi vidare att den högre relativa inkomströrligheten i de nordiska länderna förklarar ytterst lite av deras höga absoluta rörlighet. Dessa länders höga absoluta rörlighet i jämförelse med USA beror inte på en snabbare ekonomisk tillväxt utan huvudsakligen på ländernas mer jämlika inkomstfördelning, både inom och mellan åldersgrupper. USA:s BNP växte nästan lika snabbt som Norges och snabbare än Sveriges och Finlands under vår studieperiod. Men den övergripande inkomstökningen i Norge, Sverige och Finland kom i betydligt större utsträckning att resultera i ökad levnadsstandard för det stora flertalet i befolkningen jämfört med utvecklingen i USA. Den lägre rörligheten i termer av inkomster före skatt i Danmark, å andra sidan, drivs huvudsakligen av en förhållandevis låg BNP-tillväxt. Danmarks rörlighet i termer av disponibla inkomster efter skatt är dock närmare de andra nordiska länder, vilket antyder att skattesystemets omfördelande roll är av särskild vikt i Danmark. Kanadas relativt låga rörlighet är en kombination av en något lägre BNP-tillväxt och en mindre jämlik inkomstfördelning.

Tanken att inkomster och levnadsstandard ska öka mellan generationer kan nästan betraktas som ett implicit löfte hos den moderna marknadsekonomin. Om

---

⁷ I Manduca m.fl. (2020), Appendix 5 gör vi motsvarande jämförelse mellan lågrörlighetsländerna och Sverige och Finland, och resultaten är i linje med de vi visat för Norge.

länder misslyckas med att infria detta löfte riskerar de att drabbas av frustration och politisk instabilitet (Friedman 2005). I denna studie har vi visat på en stor variation mellan utvecklade länder i hur framgångsrika de är när det gäller att leva upp till detta löfte. Vi illustrerade också vari dessa skillnader länder emellan har sitt ursprung. Våra resultat visar att höga och stabila nivåer av absolut rörlighet kan uppnås med ekonomiska institutioner som både gynnar övergripande ekonomisk tillväxt och har förmågan att fördela denna tillväxt till breda lager av befolkningen.

Referenser

- Abraham, K. G., J. S. Greenlees och B. R. Moulton (1998), "Working to Improve the Consumer Price Index", *Journal of Economic Perspectives*, vol. 12, nr. 1, s. 27–36.
- Amiel, Y. och F. Cowell (1999), *Thinking about Inequality: Personal Judgment and Income Distributions*, Cambridge University Press.
- Berman, Y. (2018), "The Long Run Evolution of Absolute Intergenerational Mobility".
- Blau, F. D. och L. M. Kahn (2017), "The Gender Wage Gap: Extent, Trends, and Explanations", *Journal of Economic Literature*, vol. 55, nr. 3, s. 789–865.
- Bönke, T., A. Harnack och H. Luthen (2019), "Are Children Better off? Intergenerational Mobility of Living Standards."
- Boskin, M. J., E. R. Dulberger, R. J. Gordon, Z. Griliches och D. W. Jorgenson (1997), "The CPI Commission: Findings and Recommendations", *The American Economic Review*, vol. 87, nr. 2, s. 78–83.
- Brandén, G. och M. Nybom (2020), "Intergenerationell rörlighet: Tidigare forskning och utvecklingen i Sverige", IFAU Rapport 2020:6.
- Bratberg, E., J. Davis, B. Mazumder, M. Nybom, D. D. Schnitzlein och K. Vaage (2017), "A Comparison of Intergenerational Mobility Curves in Germany, Norway, Sweden, and the US", *The Scandinavian Journal of Economics*, vol. 119, nr. 1, s. 72–101.
- Bukodi, E., M. Paskov och B. Nolan (2019), "Intergenerational Class Mobility in Europe: A New Account", *Social Forces*, vol. 98, nr. 3, s. 941–972.
- Chetty, R., D. Grusky, M. Hell, N. Hendren, R. Manduca och J. Narang (2017), "The Fading American Dream: Trends in Absolute Income Mobility since 1940", *Science*, vol. 356, nr. 6336, s. 398–406.
- Chetty, R., N. Hendren, P. Kline och E. Saez (2014a), "Where Is the Land of Opportunity? The Geography of Intergenerational Mobility in the United States", *The Quarterly Journal of Economics*, vol. 129, nr. 4, s. 1553–1623.
- Chetty, R., N. Hendren, P. Kline, E. Saez och N. Turner (2014b), "Is the United States Still a Land of Opportunity? Recent Trends in Intergenerational Mobility", *American Economic Review Papers and Proceedings*, vol. 104, nr. 5, s. 141–47.

- Corak, M. (2006), “Do Poor Children Become Poor Adults? Lessons from a Cross-Country Comparison of Generational Earnings Mobility”, i *Dynamics of Inequality and Poverty*, s. 143–188, Emerald Group Publishing Limited.
- . 2016. “Inequality from Generation to Generation: The United States in Comparison.” 9929. IZA Discussion Papers. IZA.
- Deutscher, N. (2018), “Place, Jobs, Peers and the Importance of the Teenage Years: Exposure Effects and Intergenerational Mobility”, Australian National University, Canberra.
- Erikson, R. och J. H. Goldthorpe (1992), *The Constant Flux: A Study of Class Mobility in Industrial Societies*, Oxford University Press.
- Esping-Andersen, G. (2013), *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, John Wiley & Sons.
- Friedman, B. M. (2005), *The Moral Consequences of Economic Growth*, Alfred A. Knopf, New York.
- Garbinti, B., J. Goupille-Lebret och T. Piketty (2018), “Income Inequality in France, 1900–2014: Evidence from Distributional National Accounts (DINA)”, *Journal of Public Economics*, vol. 162, s. 63–77.
- Jäntti, M. och S. P. Jenkins (2015), “Income Mobility”, i *Handbook of Income Distribution*, Bourguignon, F. och A. B. Atkinson (red.), *Handbook of Income Distribution*, vol. 2, s. 807–935, Elsevier.
- Jaravel, X. (2019), “The Unequal Gains from Product Innovations: Evidence from the U.S. Retail Sector”, *Quarterly Journal of Economics*, vol. 134, nr. 2, s. 715–783.
- Krause, E. och I. Sawhill (2017), “What We Know and Don’t Know about Declining Labor Force Participation: A Review”, Washington DC: Brookings Institution.
- Landersø, R. och J. J. Heckman (2017), “The Scandinavian Fantasy: The Sources of Intergenerational Mobility in Denmark and the US”, *The Scandinavian Journal of Economics*, vol. 119, nr. 1, s. 178–230.
- Laws, A., N. Gemmell och J. Creedy (2014), “Income Mobility and Income Inequality in New Zealand: Trends, Patterns and Relationships”, i *Annual Conference of the New Zealand Association of Economists (Wellington: NZAE, 2 July 2015)*.

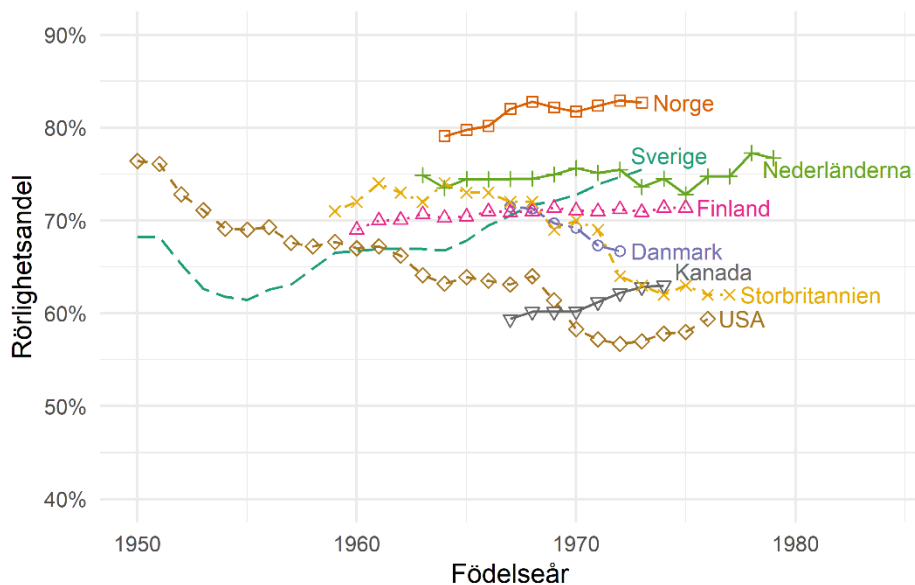
- Lee, C.-I. och G. Solon (2009) "Trends in Intergenerational Income Mobility", *The Review of Economics and Statistics*, vol. 91, nr. 4, s. 766–772.
- Liss, E., M. Korpi och K. Wennberg (2019), "The American Dream Lives in Sweden: Trends in Intergenerational Absolute Income Mobility", Ratio Working Paper 325, Ratio.
- Manduca, R., M. Hell, A. Adermon, J. Blanden, E. Bratberg, A. C. Gielen, H. van Kippersluis, K. B. Lee, S. Machin, M. D. Munk, M. Nybom, Y. Ostrovsky, S. Rahman och O. Sirniö (2020), "Trends in Absolute Income Mobility in North America and Europe", IFAU Working Paper nr. 2020:11
- Nybom, M. och J. Stuhler (2017), "Biases in Standard Measures of Intergenerational Income Dependence", *Journal of Human Resources*, vol. 52, nr. 3, s. 800–825.
- Olivetti, C. och B. Petrongolo (2017), "The Economic Consequences of Family Policies: Lessons from a Century of Legislation in High-Income Countries", *Journal of Economic Perspectives*, vol. 31, nr. 1, s. 205–30.
- Ostrovsky, Y. (2017), "Doing as Well as One's Parents? Tracking Recent Changes in Absolute Income Mobility in Canada", Statistics Canada.
- Piketty, T., E. Saez och G. Zucman (2017), "Distributional National Accounts: Methods and Estimates for the United States", *Quarterly Journal of Economics* vol. 133, nr. 2, s. 553–609.
- Ravallion, M. (2018), "Inequality and Globalization: A Review Essay." *Journal of Economic Literature*, vol. 56, nr. 2, s. 620–42.
- Smeeding, T. M., R. Erikson och M. Jäntti, red., (2011). *Persistence, Privilege, and Parenting: The Comparative Study of Intergenerational Mobility*, Russell Sage Foundation.
- Stockhausen, M. (2018), "Like Father, Like Son?—A Comparison of Absolute and Relative Intergenerational Labour Income Mobility in Germany and the US," SOEP Papers on Multidisciplinary Panel Data Research 989, DIW Berlin.
- Torche, F. (2015), "Analyses of Intergenerational Mobility: An Interdisciplinary Review", *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 657, nr. 1, s 37–62.
- Van Kerm, P. (2004), "What Lies behind Income Mobility? Reranking and Distributional Change in Belgium, Western Germany and the USA", *Economica*, vol. 71, nr. 282, s. 223–39.

World Bank (2019), “World Bank National Accounts Data”.

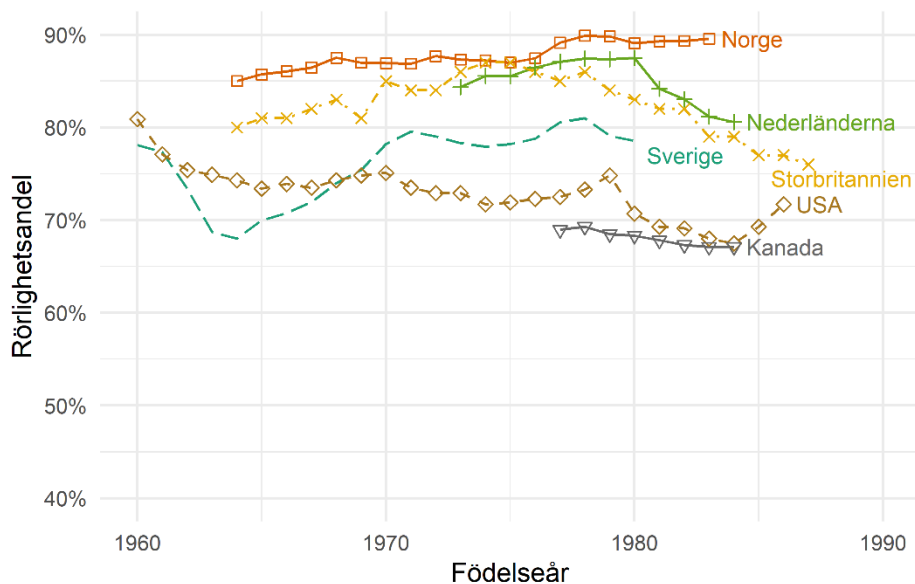
Yip, C. S. (2012), “Intergenerational Income Mobility in Singapore”, Singapore Ministry of Finance.

Bilaga

Figur A 1 Trender i absolut rörlighet, disponibel inkomst

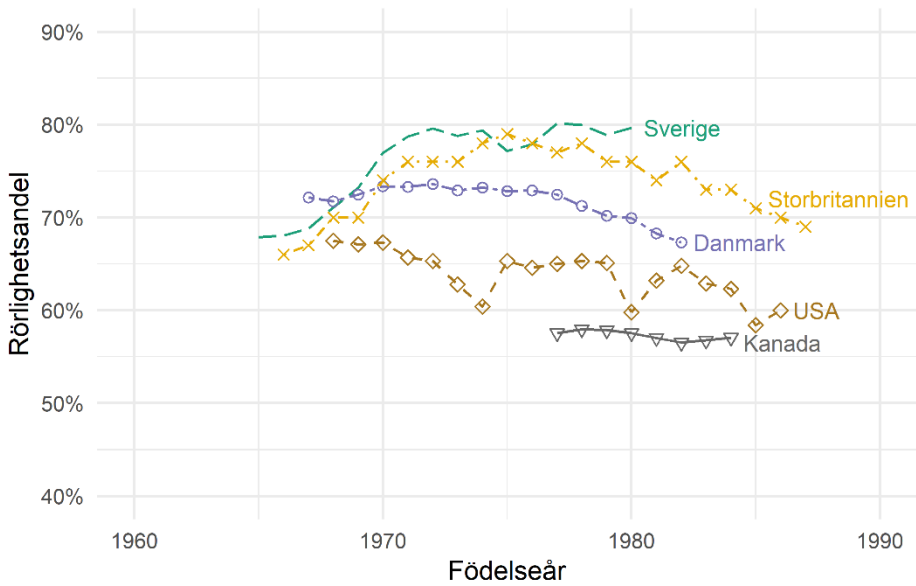

Figur A 2 Trender i absolut rörlighet, inkomster vid 40 års ålder

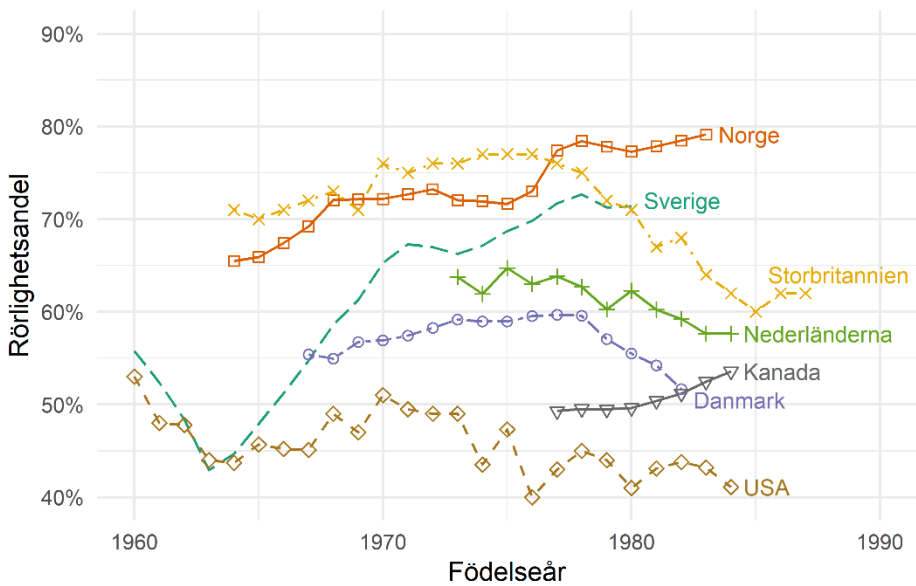

Figur A 3 Trender i absolut rörlighet, normaliserad inkomst

Figur A 4 Trender i absolut rörlighet, endast fäder och söner

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Arbetsmarknadsdepartementet med placering i Uppsala.

IFAU ska främja, stödja och genom forskning genomföra uppföljningar och utvärderingar. Uppdraget omfattar effekter av arbetsmarknads- och utbildningspolitik, arbetsmarknadens funktionssätt och arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen.

I rapportserien presenteras såväl IFAU:s forskning som resultat av samarbeten med andra nationella och internationella forskningsorganisationer.

IFAU delar årligen ut bidrag till olika forskningsprojekt, vars resultat publiceras i rapportserien.

Rapporterna kan vara fristående eller publiceras tillsammans med ett Working paper.

Alla IFAU:s publikationer finns på www.ifau.se